

Determining the Mediating Role of Hope for the Future in the Relationship between Mental Health and Academic Socialization: Case Study of Ilam Universities Students

Omid Mohammadzadeh¹, Seyed Hadi Marjaei², Abou Ali Vedadhir³,
Mohammadreza Kolahi⁴

Received: Aug. 08, 2019; Accepted: Dec. 05, 2019

Extended Abstract

The present article aims at determining the mediating role of hope for the future in the relationship between mental health and academic socialization. The research method is survey and analysis using Structural Equations Modeling (SEM). The statistical population of the study includes all the students of National, Payam Noor and Islamic Azad universities of Ilam in the academic year 2018-2019, approximately 9132 students. Using Cochran's formula, the sample size is 384 students and was selected by Stratified Random Sampling. The research instrument is a researcher-designed questionnaire. The questionnaire is in the form of 5 dimensions of academic socialization concepts and 61 items, mental health by 11 items and hope for the future by 6 items. Its formal and content validity are obtained by counseling with professionals, and its reliability by Cronbach's alpha. Findings indicate that mental health has a significant relationship with academic socialization. The relationship between hope for the future with mental health and also academic socialization was also significant. The mediating role of hope for the future has also been minor in the relationship between the independent and dependent variables. It can be concluded that having hope for the future among students can increase their socialization by strengthening the role of mental health.

Keywords: hope for the future; academic socialization; mental health

1. PhD Student in Cultural Sociology, Research Institute for Cultural and Social Studies, Tehran, Iran (Corresponding Author)

✉ Omidilam1360@gmail.com

2. Assistant Professor, Sociology, Higher Education Research and Planning Institute, Tehran, Iran

✉ hdmajraie@irphe.ir

3. Associate Professor of Sociology, Faculty of Social Sciences, University of Tehran, Tehran, Iran

✉ vedadha@ut.ac.ir

4. Assistant Professor, Sociology, Research Institute for Cultural and Social Studies, Tehran, Iran

✉ kolahi@iscs.ac.ir

INTRODUCTION

Nowadays, one of the components that should be considered in the university campuses is how the academic socialization is formed (Abrantes1, 2013, 392). According to Merton, Reader and Kendall (1957), socialization is a process whereby a person develops a sense of having a professional self along with other values, ways of thinking, and skills related to it. Besides, it can direct his/her behavior in a wide range of professional and super-professional situations (Marjaei, 2017, 14). Students' socialization follows several factors and components, such as their hope for their future lives (Mansouri, 2008). It is believed that hope for the future is necessary to deal with the problems and conditions of uncertainty (Ebrahimi et al., 2011: 1). Another important factor related to socialization is mental health. Considering that, neglecting psycho-social problems cause poor performance of students and various mental disorders (Jadidi and Yarahmadi, 2012). Thus, mentoring students' physical and mental health can be regarded as one of the most important goals of the university that should be addressed simultaneously (Prince et al., 2007). (Simultaneously with what?)

PURPOSE

This study aims to determine the mediating role of hope for the future regarding the relationship between mental health and academic socialization in students of Ilam universities.

METHODOLOGY

This research is practical in terms of purpose, data collection, field research, and in terms of analysis method, descriptive-explanatory. The population of the study is all the students of Ilam University, Payam-e Noor University and Islamic Azad University of Ilam in the first semester of the academic year 2018-2019 (N = 9132). A sample of 384 students was selected based on Cochran sampling formula and using Stratified Random Sampling. The research instrument I is a researcher- made questionnaire in which its items are identified and compiled from the study of scientists' views, as well as interviews with university professors and students., It is designed in the form of a six-level scale (not at all = 0, very low = 1, low = 2, average = 3, High = 4, very high = 5) and in three sections of academic socialization, 61 items, in five dimensions (primary socialization, educational socialization, environmental socialization, socialization influenced by student's engagement and normative and moral socialization in the university), mental health, 11 items, and hope for the future, 6 items.

Method of analysis is structural equations model. Model fit indices showed that the factor load of 22 factors (The components of academic socialization have been developed in the form of five factors based on data Imputation technique) included

in this model has been more than 0.5. Moreover, CMIN / DF indices as well as CFI, IFI, TLI, GFI and RMSEA at an appropriate level and the structural model of the research are fitted by the research data at the appropriate level.

RESULTS

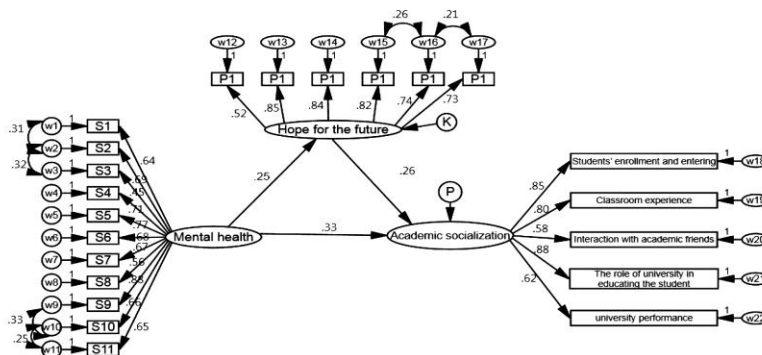
Main hypothesis of the research is hope for the future that has a mediating role in the relationship between mental health and academic socialization of students. According to the findings of the study, 56.8% of the sample members are female; followed by 44.8%, humanities students; 72.1%, unemployed; 75.5%, are secured by family in respect of expenses; 35.9% live in their father's house, and the average age is about 24 years. The direct effect of mental health on students' academic socialization with a value of 0.331 ($P > 0.05$) is positive and significant. The indirect effect of mental health on students' academic socialization has been 0.263 ($P > 0.05$) positive and significant. Besides, the rate of total impact of mental health on the students' academic socialization was 0.594 ($P > 0.01$). Therefore, the mediating effect of hope for the future increases the students' mental health and academic socialization by 0.263. Based on the rule of Baron and Kenny (1986), hope for the future has a partial mediating role on the relationship between students' mental health and academic socialization. The explained variance of the mediating variable on this relationship has also been 24.1%, which is significant.

Table 1. Direct, Indirect and Total Effect for Research Variables

path	Direct impact (sig.)	Indirect impact (sig.)	Total impact (sig.)	Mediation result	Explained variance
Mental health-academic socialization	0.331 (0.000)	0.263 (0.000)	0.594 (0.000**)	Relative impact	0.241

Figure1. Structural model of the relationship between mental health and academic socialization with hope for the future (Standardized Estimation)

Abstract

DISCUSSION

It can be said that although mental health is an important factor in the students' socialization and is much more important than life expectancy, life expectancy can strengthen the relationship between these two variables. According to the research findings, mental health and hope for the future increase students' academic socialization, and consequently, the research model is accepted. Findings emphasize the role of hope for the future to strengthen academic socialization among the students.

CONCLUSION

Research findings confirm the correlation between mental health and academic socialization, hope for the future and academic socialization, as well as the mediating role of mental health and academic socialization. Such relationships confirm Bourdieu's dialectical theory of Habitus and Field. Therefore, implementing free workshops and training classes such as individual skills of stress and anxiety management and self-knowledge for the students in the universities of Ilam is recommended in order to improve their mental health.

NOVELTY

Study of the existing models indicates the lack of a comprehensive model that explains the impact of mental health on academic socialization with a mediating role of hope for the future. It is worth mentioning that the present model fills the existing research gap. Limitations of the research were difficulty of measurement of academic socialization as a qualitative concept, access to the sample members as well as limited cooperation from the studied universities in the research. The developed model as an interdisciplinary approach can be used by students, university professors and other researchers who intend to research in this field. The findings of this study can be used to enrich the social programs of the university with focus on topics such as life expectancy, mental health, social life, and socio-centrism. In the documentary section, the present research has used the original sources, and in the field section, it has been based on practical activities of the researcher extracted from (his? her?) PhD thesis. Moreover, this research has not been published in any domestic or foreign journal.

BIBLIOGRAPHY

- Abdollahi Arpanahi, H. (2016). *Omid be āyande dar beyn-e javānān* [Hope to the future among youth] (M.A. thesis), Allame Tabatab'ī University, Tehran, Iran.
- Abdolrahimi Noshad, L., Rouhi, S., Maleki, A. (2018). The Impact of Hope Therapy on Promoting the Elderly Mental Health [Impact of hope therapy on promoting of elderly mental health]. *Journal of Excellence in Counseling and Psychotherapy*, 7(26), 69-82.
- Abrantes, P. (2013). Opening the black box of socialization: Emotions, practices and (biographical) identities. *International Journal of Sociology and Anthropology*, 5(9), 391-401. doi:10.5897/ijsa2013.0484
- Afrasiyabi, H., Khubyari, F., Ghodrati, Sh., & Dashtizad, S. (2016). Social factors related to the youth hope to the future of Yazd universities of students. *Strategic studies of Sport and Youth*, 15(21), 1-20.
- Afshari, E., Zarei, A., Aliloo, M., & Nemati, F. (2018). Comparing Coping strategies, happiness, hope for future in adolescent's survivor Bam earthquake with other adolescents. *Journal of Psychology and Psychiatry*, 5(3), 38-52.
- Aghayousefi, A., Shaghaghi, F., Dehestani, M., & Barghi irani, Z. (2012). The Relationship between Quality of Life (QoL) and Psychological Capital with Illness Perception in MS Patients. *Journal of Health Psychology*, 1(1), 29-41.
- Bedetti, G. (2017). Academic socialization: Mentoring new honors students in metadiscourse. *Honors in Practice*, 13, 109-140.
- Behar-Horenstein, L. S., Isaac, N., Southwell, C. N., Hudson-Vassell, M. E., Niu, L., Pratto, M. M., Roberts, K. W., Wingfield R. J., Wolfgang, J., Zafar, M. A. (2016). Promoting academic socialization through service learning experiences. *International Journal of Teaching and Learning in Higher Education*, 28(2), 158-167.
- Brim, O. G., & Wheeler, S. (1966). *Socialization after childhood: Two essays*. New York: Wiley.
- Camacho-Thompson, D. E., Gonzales, N. A., & Fuligni, A. J. (2019). Adolescent academic socialization: A within-group comparative analysis among Mexican-origin families. *Journal of Adolescent Research*, 34(4), 411-437. doi: 10.1177/02F0743558418772590
- Dadsetan, P. (2007). Jāyghā-e nazariyehā-ye tahavoli dar pişgiri-ye extelāhlhā-ye ravāni [Developmental theories in preventing mental disorders]. *Developmental Psychology*, 3(12), 367-369.
- Ebrahimi, N., Sabaghian, Z., & Abolghasemi M. (2011). Investigating relationship of hope and academic success of college students. *IRPHE*, 17(2), 1-16.
- Enders, J. (2004). Higher education, internationalization, and the nation-state: Recent developments and challenges to governance theory. *Higher Education*, 47, 361-382. doi: 10.1023/B:HIGH.0000016461.98676.30

Interdisciplinary
Studies in the Humanities

Abstract

- Gale, R., Elmi, M. (2020). A survey of social factors related to religious and political socialization of high school Students in Pars Abad. *Journal of Sociology Studies*, 12(45), 105-122. doi: 10.30495/jss.2020.671679
- Ghanbarian, M., Parmouz, M., & Rajabzadeh, Z. (2016). The relationship between the happiness and life expectancy among the students of medical sciences in Behbahan city. *Journal of Fundamentals of Mental Health*, 18, 553-556. doi: 10.22038/jfmh.2016.8509
- Heidari, M., Ghodusi, M., Naseh, L., & Sheikhi, R. (2015). Correlation between Hope and Mental Health after Mastectomy in Breast Cancer Survivors. *JHC*, 17(1), 40-46.
- Heuser, B. L. (2007). Academic social cohesion within higher education. *Prospects*, 37(3), 293-303.
- Jadidi, H., & Yar Ahmadi, Y. (2012). Relationship of Mental health and Azad University of region 11 in 1387-88 year students. *Bar Xat-e dāneš-e Ravānšēnāxti*, 2, 77-86.
- Jahani Hashemi, H., Rahimzadeh Mirmahalleh, S. Ghafelehbashy, H. Sarichloo, M. (2008). Investigating the mental health of the first- and last-year students of QUMS (2005). *Qazvin Univ Med Sci*. 12(2), 42-49.
- Jamshidiha, Gh., & Parastes, Sh. (2007). Manner and the Field Dialectic in Pierre Bourdieu's Action Theory. *Journal of Social Sciences*, 30, 1-32.
- Keating, D. P. (2000). *Developmental health and the wealth of nations: Social, biological, and educational dynamics*. Guilford Press.
- Mansoori, Kh. (2008). *Kārkard-e omid dar zendegi-ye ensān* [The role of hope in human life]. Tehran, Iran: Pāyghāh-e Markaz-e Farhang va Ma'aref-e Qor'ani.
- Marjaei, S.H. (2011). *Effective factors on internalization of university norms in academic community of Iran* (Unpublished doctoral dissertation). Tehran University, Tehran, Iran.
- Marjaei, S.H. (2017). *Academic socialization; Approaches and processes*. Tehran, Iran: Institute for Social and Cultural Studies and the Institute for Research and Planning in Higher Education.
- Merton, R. K., Reader, G., & Kendall, P. L. (1957). *The student physician: Introductory studies in the sociology of medical education*. US: Harvard University Press.
- Omidzade, Sh. (2015). *Social factors influencing the Tehran University students* (M.A. Thesis). Faculty of Economic and Accounting, Al-Zahra University, Tehran, Iran.
- Prince, M., Patel, V., Saxena, S., Maj, M., Maselko, J., Phillips, M. R., & Rahman, A. (2007). No health without mental health. *The Lancet*, 370(9590), 859-877. doi:10.1016/s0140-6736(07)61238-0
- Rezaei, T., Bayani, A., & Shariatnia K. (2015). The prediction of mental health based on variables of Self-esteem, life satisfaction and hope among College students. *Health Educ Health Promote*, 3(3), 242-252.

- Sadeghi, R., Zareipour, M.A., Akbari, H., & Khan-Beygi, M. (2011). Mental health and associated factors amongst women referred to health care centers, *Journal of Health and Care*, 13(4).
- Sedaghatifard, M. (1391). *Jāme'ešenāsi: Koliyāt, mafāhim, pišine* [Sociology: Foundations, concepts and history (2nd ed.)]. Tehran, Iran: Arasbaran.
- Snyder, C. R., & McCullough, M. E. (2000). A positive psychology field of dreams: "If you build it, they will come...". *Journal of Social and Clinical Psychology*, 19(1), 151-160. doi:10.1521/jscp.2000.19.1.151
- Soltani, R., Kafae, S., Salehi, I., Karashki, H., & Rezaee, S. (2010). Survey the quality of life in Guilan University students. *Guilan Uni Med Sci*, 19(75), 25-35.
- Tavakolizadeh, J., Khodadadi, Z. (2010). Assessment of mental health among freshmen entering the first semester in Gonabad University of Medical Sciences in 2009-2010. *Ofogh-e Dāneš*, 16(3), 45-51.
- Turkina M. (2017). Career pathways and problems of professional socialization in doctoral supervision. *Pedagogiskt docenturarbete*, 1(3), 1-7.
- Wei, Q., Dilworth-Bart, J. E., Miller, K. E., & Liesen, C. A. (2016). Who they are, what they think, and what they do: mothers' school-related identities, academic socialization, and child academic readiness. *Early Child Development and Care*, 188(3), 310-326. doi:10.1080/03004430.2016.1217848
- Weidman, J.C., Twale, D.J., & Stein, E. L. (2001). Socialization of graduate and professional students in higher education: A perilous passage?. *ASHE-ERIC Higher Education Report*, 28(3), Jossey-Bass Higher and Adult Education Series.
- Xue, M., Chao, X., & Kuntz, A. M. (2015). Chinese visiting scholars' academic socialization in US institutions of higher education: a qualitative study. *Asia Pacific Journal of Education*, 35(2), 290-307. doi: 10.1080/02188791.2013.876389

Interdisciplinary
Studies in the Humanities

Abstract

تعیین نقش میانجی‌گری امید به آینده در رابطه بین سلامت روان و جامعه‌پذیری دانشگاهی؛ مورد مطالعه، دانشجویان دانشگاه‌های ایلام

امید محمدزاده^۱، سیده‌ادی مرجانی^۲، ابوعلی وداده‌یر^۳، محمدرضا کلاهی^۴

دریافت: ۱۳۹۸/۰۵/۱۷ پذیرش: ۱۳۹۸/۰۹/۱۴

چکیده

جامعه‌پذیری دانشگاهی از مفاهیمی است که می‌توان آن را مهم‌ترین اهداف دوران دانشجویی و حضور در دانشگاه دانست. این متغیرها همواره متأثر از چند عوامل از جمله سلامت روان است. بررسی‌ها نشان داده است که این دو متغیر می‌توانند با امید به آینده رابطه داشته باشند. هدف این مقاله، تعیین نقش میانجی‌گری امید به آینده در رابطه بین سلامت روان و جامعه‌پذیری دانشگاهی است. از روش پیمایشی تبیینی و از نوع مدل‌یابی معادلات ساختاری استفاده شده است. جامعه آماری تحقیق ۹۱۳۲ نفر است که کلیه دانشجویان مشغول به تحصیل در دانشگاه‌های ملی، پیام‌نور و دانشگاه آزاد اسلامی ایلام در سال تحصیلی ۹۸-۱۳۹۷ را شامل می‌شود. اندازه نمونه با استفاده از فرمول نمونه‌گیری کوکران و به روش نمونه‌گیری تصادفی طبقه‌ای تعیین شد. ابزار مورد استفاده در این پژوهش پرسشنامه‌های محقق‌ساخته است. پرسشنامه جامعه‌پذیری در قالب ۵ بعد و ۱۶ گویه، سلامت روان با ۱۱ گویه و امید به آینده با ۶ گویه است. روایی صوری و محتوایی آن با نظر خواهی از اساتید راهنما و مشاور، و پایایی آن با استفاده از آلفای کرونباخ به دست آمد. یافته‌های پژوهش نشان داده است که سلامت روان با جامعه‌پذیری دانشگاه رابطه معنادار داشته است. همچنین امید به آینده با سلامت روان و جامعه‌پذیری دانشگاهی رابطه معنادار داشته است. نقش میانجی امید به آینده در رابطه بین متغیر مستقل و وابسته نیز معنادار بوده است. می‌توان نتیجه گرفت که برخورداری از امید به آینده در بین دانشجویان می‌تواند با تقویت نقش سلامت روان، منجر به جامعه‌پذیری بیشتر در بین دانشجویان گردد.

کلیدواژه‌ها: سلامت روان، جامعه‌پذیری دانشگاهی، امید به آینده

۱. دانشجوی دکتری جامعه‌شناسی فرهنگی، پژوهشکده مطالعات فرهنگی و اجتماعی، تهران، ایران (نویسنده مسئول)

✉ Omidilam1360@gmail.com

۲. استادیار جامعه‌شناسی، مؤسسه پژوهش و برنامه‌ریزی در آموزش عالی، تهران، ایران

✉ hdmajraie@irphe.ir

۳. دانشیار جامعه‌شناسی، دانشکده علوم اجتماعی دانشگاه تهران، تهران، ایران

✉ vedadha@ut.ac.ir

۴. استادیار جامعه‌شناسی، پژوهشکده مطالعات فرهنگی و اجتماعی، تهران، ایران

✉ kolahi@iscs.ac.ir

۱. مقدمه

یکی از مؤلفه‌هایی که امروزه در محیط‌های دانشگاه باید مورد توجه قرار گیرد، نحوه شکل‌گیری جامعه‌پذیری دانشگاهی است (آبرانتهس^۱، ۲۰۱۳، ۳۹۲). جامعه‌پذیری به فرایندی اطلاق می‌شود که در طی آن انسان از زمان تولد با تماس تدریجی و دائم با اشخاص، گروه‌ها و نهادهای اجتماعی با خصوصیات فرهنگی جامعه، که ارزش‌ها و هنجارهای اجتماعی در آن مندرج است، آشنا می‌شود. این آشنایی در یک شبکه پیچیده روابط اجتماعی میان افراد، گروه‌ها و نهادها، الگوهای زندگی اجتماعی را به وی می‌آموزد (صداقتی فرد، ۱۳۹۱، ۱۲۵).

مرتین، ریدر و کندال^۲ (۱۹۵۷)، جامعه‌پذیری را فرایندهایی تعریف می‌کنند که به واسطه آنها یک شخص، احساسی از یک خود حرفه‌ای را در کنار ارزش‌ها، طرز تفکر، و مهارت‌های مرتبط با آن رشد می‌دهد و آن خود حرفه‌ای می‌تواند رفتار وی را در گستره وسیعی از موقعیت‌های حرفه‌ای و فوق حرفه‌ای هدایت کند (مرجانی، ۱۳۹۶، ۱۴). نهاد دانشگاه در بیشتر جوامع کارکردهای مهمی بر عهده دارد، که آمیزه ویژه‌ای از نقش‌های فرهنگی، ایدئولوژیکی و اجتماعی است. رسالت اصلی دانشگاه تولید اقتصادی، آموزشی و علمی واگذار شده به آنهاست (اندرس^۳، ۲۰۱۴، ۳۷۹). محیط اجتماعی دانشگاه و اجتماعات علمی مانند هر محیط آموزشی، به مثابه نهادی اجتماعی و عامل اجتماعی‌کننده^۴، نقش عمده‌ای را در انتقال فرهنگ، درونی‌کردن هنجارها و ارزش‌های دانشگاهی و حرفه‌ای و توسعه مفهوم من اجتماعی ایفا می‌کند (مرجانی، ۱۳۹۰، ۳). پرورش و تربیت انسان دانشگاهی در فرایند جامعه‌پذیری دانشگاهی صورت می‌گیرد. انسان دانشگاهی کسی است که بتواند شیوه زندگی دانشگاهی را در دوران تحصیل و عضویتش در اجتماعات علمی و دانشگاهی بیاموزد و به مجموعه سرمایه‌های علمی و فرهنگی و اجتماعی مانند عادت به خواندن، نوشتن، گفت‌وگو کردن، دیدن و شنیدن دست

مطالعات میان‌رشته‌ای در علوم انسانی

۵۶

دوره ۱۲، شماره ۱
بهار ۱۳۹۹
پیاپی ۴۵

1. Abrantes

2. Merton, Reader & Kendall

3. Enders

4. agent of socialization

پیدا کند. انسان‌شناسان بر این باورند که جامعه‌پذیری دانشگاهی بیشتر کسب صلاحیت فرهنگی و دانش ضمنی است و یادگیری سازگاری با هنجارهای متعارض، کسب فهمی از ماهیت رشته و همین‌طور ایجاد ارتباط بین رشته‌های مجاور و کنشگران غیردانشگاهی (سرمايه‌گذاران پژوهشی) است (هیوسر^۱، ۲۰۰۷، ۳۰۰).

دانشجویان به‌عنوان گیرندگان ارزش‌ها و هنجارها، در طی دوران تحصیلی خود با هنجارهای دانشگاهی آشنا گردیده و آن را در خود درونی می‌نمایند، که این امر در قالب جامعه‌پذیری دانشگاهی نمود پیدا می‌نماید. در این بین، وضعیت جامعه‌پذیری آنان از عوامل و مؤلفه‌های متعدد و متنوعی پیروی می‌نماید؛ یکی از این مؤلفه‌ها، وضعیت امید آنان به زندگی آینده‌شان می‌باشد (منصوری، ۱۳۸۷). پژوهشگران بر این باورند، که امید به آینده برای مقابله با مشکلات و شرایط عدم اطمینان ضروری است و مطمئناً امیدواری، یک نیاز اساسی برای دانشجویان می‌باشد. از جمله معضلاتی که امروزه دانشگاه و دانشجویان با آن مواجه‌اند، ورود افراد بانگیزه و بانشاط و پرانرژی به دانشگاه و خروج افرادی بی‌انگیزه و ناکارآمد است (ابراهیمی و همکاران، ۱۳۹۰، ۱). دانیل کیتینگ^۲ (۲۰۰۰) معتقد است ناامیدی می‌تواند ریشه بسیاری از بیماری‌های روانی، جسمانی و معضلات اجتماعی باشد که سلامت عمومی جامعه را تهدید می‌نماید (عبداللهی آرپناهی، ۱۳۹۵).

از دیگر عوامل مهمی که می‌توان در ارتباط با جامعه‌پذیری دانشگاهی مورد بحث و بررسی قرار داد، سلامت روان است. از آنجاکه دانشجویان به‌عنوان مهم‌ترین عنصر دانشگاه‌ها محسوب می‌شوند، بنابراین، آماده‌سازی و ایجاد صلاحیت‌های لازم در آنان برای ورود به اجتماعی که خود سازنده آن خواهند بود، هدف نهایی آموزش عالی است. بی‌گمان در این روند، هر چه به مسائل مربوط به آن‌ها بیشتر توجه شود ساختار آتی اجتماع از استحکام بیشتری برخوردار خواهد بود (پرینس و همکاران^۳، ۲۰۰۷). نظر به اینکه مشکلات روانی و اجتماعی موجب عملکرد ضعیف دانشجویان شده و اختلالات روانی گوناگونی در اثر غفلت از آن بر جای می‌ماند (جدیدی و یاراحمدی، ۱۳۹۱)، بنابراین،

1. Heuser
2. Keating
3. Prince et. al.

پرورش جسم و روان سالم دانشجویان از مهم‌ترین اهداف دانشگاه است که باید به‌طور هم‌زمان به آنها توجه شود (پرینس و همکاران، ۲۰۰۷).

سلامت روان فرد در گرو روابط اجتماعی اوست، بنابراین، با انجام تحقیقی جامع در مورد رابطه بین سلامت روان و جامعه‌پذیری دانشگاهی می‌توان از طریق کنترل اختلالات روانی فرایند جامعه‌پذیری را بهبود بخشید و از بروز اختلالات و ناهنجاری‌های اجتماعی مرتبط با سلامت روان پیشگیری کرد و بسیاری از معضلات اجتماعی، که گریبان‌گیر تعداد کثیری از دانشجویان و محیط دانشگاه است، را کاهش داد.

با مطالعه مدل‌های موجود به نظر می‌رسد مدل جامعی که تأثیر سلامت روان بر جامعه‌پذیری دانشگاهی را با نقش میانجی‌گری امید به آینده تبیین و ترسیم کرده باشد وجود ندارد. امید به آینده و سلامت روان ممکن است به‌طور مستقیم با جامعه‌پذیری دانشگاهی ارتباط داشته باشند و یا اینکه عوامل شخصیتی به‌واسطه امید به آینده با جامعه‌پذیری دانشگاهی رابطه داشته باشد. با توجه به ضرورت بررسی و شناخت عوامل مرتبط با جامعه‌پذیری دانشگاهی و کمک به ارتقاء امید به آینده و همچنین اهمیت و نقش جامعه‌پذیری دانشگاهی در این زمینه، مقاله حاضر به دنبال پاسخ به این سؤال است که آیا سلامت روان با جامعه‌پذیری دانشگاهی رابطه دارد؟ و آیا امید به آینده در ارتباط بین سلامت روان با جامعه‌پذیری دانشگاهی نقش میانجی‌گری ایفا می‌کند؟ در این مدل، سلامت روان به‌عنوان متغیر مستقل و جامعه‌پذیری دانشگاهی به‌عنوان متغیر وابسته تلقی شده و برای تبیین رابطه بین متغیرهای مستقل و وابسته امید به آینده را به‌صورت متغیر میانجی در نظر گرفته شده است.

۲. چارچوب نظری

جامعه‌پذیری روندی اکتسابی و آموختنی است. که صرفاً به تحصیل معارف متناسب در زمینه هنجارهای جامعه محدود نمی‌شود، بلکه ایجاب می‌کند که فرد هنجارهای مذکور را بپذیرد و آنها را برحق و درست و عادلانه تلقی کند (صدادتی فرد، ۱۳۹۱، ۱۲۵).

از نظر دورکیم^۱، اجتماعی نمودن شیوه‌ای است که جامعه اعضای خود را با عقاید، احساسات جمعی، ارزش‌ها، الگوها و خصوصیات زندگی جمعی آشنا می‌سازد. شیوه‌های اجتماعی کردن اعضاء در جوامع مختلف (مکانیکی-ارگانیکی) باهم فرق می‌کند. در هر دوی این جوامع، نهادهای جامعه مانند خانواده، مذهب و دولت، وظیفه اجتماعی نمودن اعضاء را بر عهده دارند. تأکید دورکیم بر انتقال بین نسلی الگوهای فرهنگی بود که به‌عنوان راهی برای ترویج تعاملات اجتماعی و فرهنگی و همچنین برای جلوگیری از انومی بود و نقش مهمی در نظم‌پذیری افراد داشته است. در چنین چشم‌اندازی آموزش و پرورش به‌عنوان بخش سیستماتیک و هدفمند از یک روند گسترده‌تر در رابطه با جامعه‌پذیری تصور می‌شد (آبرانتس، ۲۰۱۷، ۳۹۴).

جامعه‌پذیری مفهومی است که به توصیف و تبیین چگونگی رفتارهایی می‌پردازد که فرد بتواند تا با فرهنگ جامعه خودش سازش یابد. در واقع، جامعه‌پذیری «فرایندی است که بر اساس آن، فرد به اکتساب قوانین، رفتار و نظام باورها و باوردهای جامعه یا گروه مشخصی دست می‌یابد تا بتواند در درون آن جامعه زندگی کند» (دادستان، ۱۳۸۶، ۳۶۷). به نظر یکی از محققان برجسته، جامعه‌پذیری در زندگی دانشگاهی، عمدتاً از طریق گفت‌وگو صورت می‌گیرد (بدیتی^۲، ۲۰۱۷). جامعه‌پذیری دانشگاهی توسط ویدمن، توآل و استین^۳ (۲۰۰۱) به‌عنوان روندی تعریف شده است که به‌واسطه آن دانش‌ها، مهارت‌ها و ارزش‌های لازم برای ورود موفقیت‌آمیز به یک حرفه تخصصی، نیازمند یک سطح پیشرفته از دانش و مهارت‌های تخصصی است (تورکینا^۴، ۲۰۱۷، ۲). در جامعه‌پذیری، جامعه به القای ارزش‌ها و هنجارهای خویش به افراد نائل می‌آید (قلعه و علمی، ۱۳۹۸، ۱۰۶). جامعه‌پذیری دانشگاهی فرایندی است که هر دانشجوی، دانش، مهارت و تمایلاتی را کسب می‌کند که آن را به‌عنوان عضوی از گروه (کمتر یا بیشتر) می‌گرداند (برایم و ویلدر^۵، ۱۹۶۶). دانشجویان به‌عنوان گیرندگان ارزش‌ها و هنجارها، در طی دوران تحصیلی خود با هنجارهای دانشگاهی آشنا شده و آن را در

1. Durkheim
2. Bedetti
3. Widmann, Toal & Astin
4. Turkina
5. Brim & Wheeler

خود درونی می‌نمایند، که این امر در قالب جامعه‌پذیری دانشگاهی نمود پیدا می‌کند. در این بین، وضعیت جامعه‌پذیری آنان از عوامل و مؤلفه‌های متعدد و متنوعی پیروی می‌نماید (منصوری، ۱۳۸۷).

پی‌یر بوردیو^۱ معتقد است نوعی دیالکتیک بین منش (عادت‌واره) و میدان وجود دارد. عادت‌واره‌ها هم ساخت‌یافته‌اند و هم ساخت‌دهنده؛ یعنی هم از میدان و عناصر داخلی آن، نظیر سرمایه‌ها، تأثیر می‌پذیرند و هم بر میدان تأثیر می‌گذارند. به عبارتی دیگر، هم موجب جامعه‌پذیری کنشگران می‌شوند و هم بر مناسبات میدان تأثیر می‌گذارند. بوردیو اذعان می‌دارد که با توجه به دیالکتیک یادشده و نیز با توجه به میزان اهمیت انواع خاص سرمایه در میدان، شاهد تکرر انواع مختلف میدان‌ها خواهیم بود و یکی از این میدان‌ها میدان علم است که عرصه تجلی جامعه‌پذیری دانشگاهی می‌باشد. جامعه‌پذیری دانشگاهی با ابعاد پنج‌گانه آن (اولیه، آموزشی، محیطی، متأثر از مشغولیت دانشجویی، هنجاری و اخلاقی در دانشگاه) در ارتباط با میزان کسب سرمایه‌های مختلف در میدان دانشگاه و خرده‌میدان‌های آن است.

از نظریه بوردیو می‌توان استنباط نمود که بحث سلامت روان و امید به زندگی بر ایند موقعیت‌مندی منش (عادت‌واره) در میدان‌های مختلف‌اند. میزان کسب سرمایه‌های مختلف می‌تواند تعیین‌کننده نوعی منش افراد باشد. مفهوم سلامت روان شامل مؤلفه‌هایی است که بر ایند منش کنشگران است؛ مؤلفه‌هایی چون داشتن احساس مثبت، دوست داشتن دیگران، مواجهه با تغییرات زندگی، نوع واکنش در برابر تلخی زندگی دانشجویی، جسارت در شروع کارهای جدید، دنبال راهکارهای متفاوت در حل مسائل. دانشجویان با عادت‌واره‌های پیشینی وارد میدان دانشگاه می‌شوند. عادت‌واره‌هایی که حامل ارزش‌های سلامت یا عدم سلامت روان‌اند. این عادت‌واره‌ها در میدان دانشگاه ممکن است دستخوش دگرگونی گردند. اما صرف نظر از نوع دگرگونی ایجادشده، می‌توانند موجب تکوین عادت‌واره دیگری به نام امید به آینده شوند که در نوع ترجیحات و سلیقه آنان تأثیر خواهد نهاد. ترجیحات و سلیقه‌ای که نوع جامعه‌پذیری دانشگاهی را رقم می‌زنند.

1. Pierre Bourdieu

با توجه به شاخص‌های تعریف سلامت روان، می‌توان به نقش آن در جامعه‌پذیری دانشگاهی دانشجویان نیز اشاره کرد. مهم‌ترین کارکرد سلامت روانی ایجاد سازگاری فرد با محیط پیرامون است. سازگاری و هم‌نوایی غایت فرایند جامعه‌پذیری - به مفهوم عام - و جامعه‌پذیری دانشگاهی - به مفهوم خاص کلمه - است. واتسن^۱ مؤسس مکتب رفتارگرایی می‌گوید: رفتار عادی نمودار شخصیت سالم انسان عادی است که موجب سازگاری او با محیط و در نتیجه رفع نیازهای اصلی و ضروری او می‌شود (به نقل از: آقاییوسفی، شقاقی، دهستانی، و برقی ایرانی، ۱۳۹۱). بنسن^۲ (۲۰۰۶) در مورد مطالعات مربوط به امید می‌گوید، سطوح بالای امید با سلامت جسمی و روان‌شناختی، خود ارزشی بالا، تفکر مثبت و روابط اجتماعی فوق‌العاده رابطه مثبت دارد.

گستل و همکاران^۳ امید را به‌عنوان یکی از مهم‌ترین جنبه‌های سلامت روان معرفی کرده و ارتباط بین این دو را اثبات نموده‌اند. در واقع، امید بازتاب میزان رسیدن به نتایج است که غیرقطعی ولی درعین حال ممکن ارزیابی شده است. در تعریف رایج‌تر امید، اسنایدر^۴ امید را به‌عنوان یک نیرو و قدرتی ترسیم می‌کند که با این قابلیت‌ها مشخص می‌شوند: (۱) تعیین هدف‌ها، (۲) تدوین راهبردهای رسیدن به این هدف‌ها (گذرگاه‌ها) و (۳) داشتن انگیزه لازم برای استفاده از این راهبردها. (عامل) یک اصل اساسی نظریه امید، هدفمند بودن رفتار آدمی است که این هدفها اعمال را هدایت می‌کنند (رضایی و همکاران، ۱۳۹۴).

سه سازه اصلی نظریه امید اسنایدر عبارت‌اند از: هدف‌ها، گذرگاه‌ها و عامل. در نظریه امید اسنایدر، هدف‌ها نتایج مطلوبی هستند که در جهت رسیدن به آن‌ها تلاش می‌کنیم. بدون توجه به اندازه هدف، یک هدف قابل دسترس، نقطه پایانی تلاش را تعیین می‌کند. بر طبق این نظریه، هدف می‌تواند هر چیزی باشد که یک فرد می‌خواهد تجربه، خلق و یا انجام دهد. گذرگاه‌ها عبارت‌اند از راه‌های شکل گرفته برای رسیدن به هدف‌ها. عامل، انگیزش لازم برای رسیدن به هدف‌های طراحی شده است. گذرگاه‌ها بدون همراه شدن با

1. Watson
2. Benson
3. Van Gestel AJ et. al
4. Snyder C. R

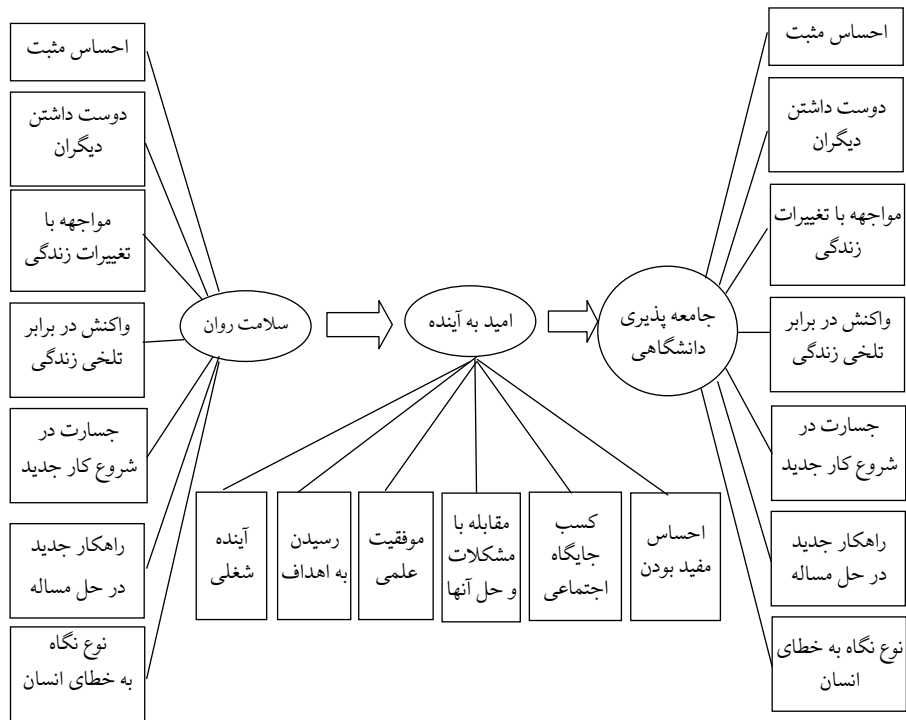
عامل‌های مناسب بی‌فایده‌اند. طبق دیدگاه اسنایدر و همکاران، گذرگاه‌ها توانایی‌هایی هستند که مسیر هدف‌ها را تنظیم می‌کنند، عامل، مؤلفه انگیزشی نظریه امید است و استفاده از گذرگاه‌ها به منظور تحقق هدف‌های مورد علاقه را دربر می‌گیرد (همان).

امید به آینده هم بر سلامت جسمی و هم سلامت روح و روان افراد تأثیر دارد. «استاتس معتقد است که امید دارای دو مؤلفه شناختی و عاطفی است که مؤلفه عاطفی آن می‌تواند پیش‌بینی‌کننده وقوع رویدادهای مثبت در آینده و در نتیجه، افزایش سلامت روان باشد» (افشاری و همکاران، ۱۳۹۷). «در واقع امید عاملی برانگیزاننده است و افراد را قادر می‌سازد مسیری را انتخاب کنند که به نتیجه‌ای مثبت می‌انجامد. امید نمادی از سلامت روحی و توانایی باور داشتن به احساس بهتر در آینده است» (حیدری و همکاران، ۱۳۹۴). اسنایدر معتقد است که امید نوعی روند فکری و دارای دو جزء تفکر عامل و مسیره‌ها است. هر دو بعد از طریق رفتارهای هدفمند در تشکیل و تعیین میزان امید ضروری و موجب سازگاری و سلامت روان شناختی و جسمانی می‌شود. مسیره‌ها جزء شناختی امید و نشان‌دهنده توان فرد در خلق راه‌های معقول برای دستیابی به اهداف است. تفکر عامل، جزء انگیزشی امید و نشان‌دهنده برداشت شخصی درباره توانایی برای رسیدن به اهداف گذشته، حال و آینده است. تفکر عامل، یعنی اعتقاد به این مطلب که فرد می‌تواند از طریق راه‌های فرضی به سوی هدفی مشخص حرکت کند و بدان دست یابد. به‌ویژه در زمان رویارویی با موانع وجود تفکر عامل در راه‌اندازی انگیزه لازم برای وارد شدن در مسیره‌های دیگر اهمیت فراوانی دارد (عبدالرحیمی نوشاد و همکاران، ۱۳۹۷).

امید به آینده از یک‌سوزمینه‌ساز سلامت روان افراد است و از سویی دیگر، افرادی که از سلامت روان برخوردارند نسبت به آینده خوش‌بین‌تر می‌باشند. «مراد از سلامت روان این است که فرد بتواند فعالیت‌های روزمره خود را به خوبی انجام دهد، با افراد خانواده و محیط خود ارتباط مناسب برقرار نماید، و رفتار نامناسب از نظر فرهنگ و جامعه خود نداشته باشد. در نتیجه، بهداشت روان، دانش و هنری است که به افراد کمک می‌کند تا با ایجاد روش‌های صحیح از لحاظ روانی و عاطفی بتوانند با محیط خود سازگاری نموده و راه‌حل‌های مطلوب‌تری را برای مشکلاتشان انتخاب نمایند؛ چراکه اگر فشارهای روانی فرد

را به طور مداوم تهدید کند دیگر نمی‌تواند انسان بانشاط، نیرومند و توانا در انجام مسئولیت‌های اجتماعی خود باشد» (صادقی، زارعی‌پور، اکبری و خان‌بیگی، ۱۳۹۰).

امید به آینده نیز که از مؤلفه‌های نظیر آینده‌شغلی، رسیدن به اهداف، دستیابی به موفقیت‌های علمی، امکان کسب جایگاه اجتماعی، توانایی مقابله با مسائل و مشکلات زندگی و حل آنها و همچنین احساس مفید بودن در جامعه تکوین یافته برآیند موقعیت‌یابی منش در میدانی خاص است. پاتنام (۲۰۰۲) و کلمن (۱۹۹۸) معتقدند افرادی که شبکه اجتماعی قوی‌تری دارند، از امیدواری بیشتری برخوردارند؛ آنها به‌نوعی با اجتماع خود پیوند خورده‌اند و می‌توانند در موقعیت‌های مختلف از حمایت اجتماع و روابط خود بهره‌مند شوند (افراسیابی، خوبیاری، قدرتی و دشتی زاد، ۱۳۹۵).

شکل شماره (۱). مدل مفهومی تحقیق

۳. پیشینه تحقیق

پژوهش وی، دیلورث‌بارت، میلر و لیسن^۱ (۲۰۱۸) نشان داد مادرانی که از تحصیلات پایین‌تری برخوردارند و یا در دوران مدرسه ترس داشته‌اند این ترس را به فرزندان خود نیز منتقل کرده و جامعه‌پذیری دانشگاهی پایین‌تری دارند.

کاماچو تامپسون، گونزالس و فولینی^۲ (۲۰۱۹) در پژوهشی نشان دادند میزان پیگیری والدین و درگیر بودن آنها در فعالیت‌های علمی و باخبر بودن از وضعیت فرزندشان در دانشگاه به‌طور مستقیم در میزان جامعه‌پذیری دانشگاهی آنان تأثیر دارد.

بهارهرنستین و همکاران^۳ (۲۰۱۶) دریافتند که میزان درگیر بودن دانشجویان در فعالیت‌های جنبی مرتبط با رشته تحصیلی آنان می‌تواند از طریق همکاری و یادگیری جمعی منجر به تقویت شغلی دانشگاهی، کار عملی در دانشکده، نقش‌های روشن‌کننده دانشکده، تغییر شکل نوشتن و جامعه‌پذیری دانشگاهی آنان شود.

ژائو، چو و کنتز^۴ (۲۰۱۵) در پژوهشی عوامل مؤثر بر جامعه‌پذیری دانشگاهی در بین دانشجویان چینی دانشگاه‌های امریکا را مورد بررسی قرار داده و دریافتند که ویژگی‌های خانوادگی که دیدگاه‌های فرد را شکل می‌دهد بر جامعه‌پذیری و سازگاری آنها با هنجارهای دانشگاهی تأثیرگذار است. در تحقیقاتی که توسط کافی و همکاران (۱۳۷۷)، نصری (۱۳۸۰)، جمالی (۱۳۸۱) و امیدیان (۱۳۸۵) صورت گرفته زندگی دانشجویی را دوره تنش‌زا و محیط دانشگاهی را محیطی تنش‌زا معرفی کرده و ارتقاء سطح عواملی که سبب افزایش کیفیت زندگی و سطح سلامت دانشجویان می‌شود را مهم دانسته‌اند (سلطانی و همکاران، ۱۳۸۹). قنبریان و همکاران (۱۳۹۵) در تحقیقی رابطه بین شادکامی و امید به زندگی در دانشجویان دانشکده علوم پزشکی بهبهان را مورد سنجش قرار داده‌اند. یافته‌ها نشان داد بین شادکامی و امید به زندگی در دانشجویان دختر و پسر رابطه معنی‌داری وجود دارد. امیدزاده (۱۳۹۳) تحقیقی پیمایشی تحت عنوان «عوامل اجتماعی مؤثر بر امید به آینده دانشجویان دانشگاه تهران» انجام داد. نتایج حاصل از پژوهش نشان داد که

1. Wei, Dilworth-Bart, Miller, & Liesen
2. Camacho-Thompson, Gonzales, & Fuligni
3. Behar-Horenstein et al
4. Xue, Chao & Kuntz

میزان امید به آینده دانشجویان پایین‌تر از حد متوسط است. از میان عوامل مؤثر بر امید به آینده، احساس محرومیت و احساس آنومی رابطه معکوس و معنادار و همچنین دین‌داری رابطه مستقیم و معناداری با امید به آینده داشتند. تحقیقی که توسط جهانی هاشمی و همکاران (۱۳۸۷) بر روی ۵۱۶ دانشجوی تازه‌وارد دانشگاه علوم پزشکی قزوین صورت گرفت نشان داد که ۱۱/۸ درصد دانشجویان از سلامت روان مطلوب برخوردار نبودند. در مطالعهٔ توکلی‌زاده و خدادادی (۱۳۸۹) بر روی دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی گناباد، گزارش شد که ۶/۳۱ از دانشجویان مشکوک به اختلال روانی هستند و میزان شیوع موارد مشکوک به اختلال روانی در پسران و دختران به ترتیب ۲۷ درصد و ۳۳ درصد است. امیدزاده (۱۳۹۳) در پژوهشی با عنوان «عوامل اجتماعی مؤثر بر امید به آینده دانشجویان دانشگاه تهران» نشان داد که میزان امید به آینده دانشجویان پایین‌تر از حد متوسط است. از میان عوامل مؤثر بر امید به آینده، عواملی چون احساس محرومیت و احساس آنومی رابطه معکوس و معنادار و دین‌داری رابطه مستقیم و معناداری با امید به آینده ذکر گردید. قنبریان و همکاران (۱۳۹۵) نیز رابطه بین شادکامی و امید به زندگی در دانشجویان دانشکده علوم پزشکی بهبهان را موردسنجش قرار داده‌اند که یافته‌ها نشان داد بین شادکامی و امید به زندگی در دانشجویان دختر و پسر رابطه معنی‌داری وجود دارد.

از پژوهش‌های فوق این‌گونه نتیجه‌گیری می‌شود که نخست، هرکدام از محققان مذکور به بررسی رابطه یا تأثیر متغیرهای مستقل و میانجی بر سایر متغیرهای دانشجویی پرداخته‌اند و جامعه‌پذیری دانشگاهی در هیچ‌کدام از این پژوهش‌ها مورد واکاوی قرار نگرفته است. دوم اینکه، از نظر روش پژوهش نیز از شیوه‌های همبستگی و رگرسیون استفاده شده است و از بررسی و اعمال هم‌زمان متغیرها در قالب یک تحلیل، یعنی همان چیزی که مدل‌سازی معادلات ساختاری به آن دست می‌یابد، نپرداخته‌اند. بنابراین، وجه برتری این مقاله بر پژوهش‌های ذکرشده از نظر موضوع موردپژوهش و نیز شیوهٔ تحلیل است که از این جنبه دارای نوآوری است..

فرضیه‌های مقاله به این شرح است: (۱) امید به آینده رابطه بین سلامت روان و جامعه‌پذیری دانشگاهی را میانجی می‌کند؛ (۲) بین امید به آینده و جامعه‌پذیری دانشگاهی رابطه وجود دارد؛ و (۳) بین سلامت روان و جامعه‌پذیری دانشگاهی رابطه وجود دارد.

۴. روش

با توجه به ماهیت اثباتی پدیده مورد مطالعه، پارادایم پژوهش کمی و روش آن توصیفی-تبیینی است. جامعه آماری شامل تمامی دانشجویان مشغول به تحصیل در دانشگاه‌های ایلام (دانشگاه ایلام، دانشگاه پیام‌نور، دانشگاه آزاد اسلامی) در نیمسال اول تحصیلی ۹۸-۱۳۹۷ به تعداد ۹۱۳۲ نفر بودند که تعداد ۳۸۴ نفر از آنان بر اساس فرمول نمونه‌گیری کوکران برآورد و از طریق نمونه‌گیری مطبق (لایه‌بندی شده) متناسب با حجم انتخاب شدند. سهم هر دانشگاه از نمونه برآورد شده بر اساس نسبت جمعیت دانشجویی آن تعیین گردید.

ابزار گردآوری داده‌ها، پرسشنامه محقق ساخته است. این پرسشنامه در قالب طیف لیکرت شش سطحی (اصلاً=۰، بسیار کم=۱، کم=۲، متوسط=۳، زیاد=۴، بسیار زیاد=۵) و با مقدار ارزشی ۰، ۱، ۲، ۳، ۴، ۵ است که گویه‌های آن از مطالعه آراء اندیشمندان، احصاء یافته‌های پژوهشی و نیز مصاحبه با اساتید دانشگاه و دانشجویان شناسایی و تدوین شدند. پرسشنامه تحقیق شامل سه بخش جامعه‌پذیری دانشگاهی مشتمل بر ۶۱ گویه در پنج بعد (جامعه‌پذیری اولیه، جامعه‌پذیری آموزشی، جامعه‌پذیری محیطی، جامعه‌پذیری متأثر از مشغولیت دانشجویی و جامعه‌پذیری هنجاری و اخلاقی در دانشگاه)، سلامت روان با ۱۱ گویه و امید به آینده با ۶ گویه است (جدول شماره ۱).

روایی صوری ابزار از جرح و تعدیل آن توسط داوران محقق شد. پایایی ابزار پژوهش از طریق آزمون آلفای کرونباخ و تحلیل عامل تأییدی محاسبه شد (جدول شماره ۱).

ویدمن، توالو استین^۱ (۲۰۰۱) جامعه‌پذیری دانشجویان را فرایندی توصیف می‌کنند که در آن افراد دانش، مهارت و ارزش‌های لازم برای ورود موفقیت‌آمیز به حرفه تخصصی خود را، که نیازمند سطح بالایی از دانش و مهارت تخصصی است، کسب می‌کنند. از نظر آنها فرایند جامعه‌پذیری مسیری پرمخاطره برای دانشجویان تحصیلات تکمیلی است که در چند مرحله اتفاق می‌افتد و فرایندی تکاملی است که آنها را از نقش دانشجویی و مبتدی تازه‌کار به نقش‌های حرفه‌ای و تبدیل شدن به عضوی از جامعه حرفه‌ای هدایت می‌کند.

1. Weidman, Twale & Stein

ابزار مورد استفاده در قالب سه پرسشنامه توسط محقق تهیه شد. پرسشنامه جامعه‌پذیری دانشگاهی محقق ساخته مشتمل بر ۶۱ گویه در پنج بعد طراحی شد. پنج عامل این پرسشنامه شامل:

۴-۱. معرفی مؤلفه‌ها و متغیرهای جامعه‌پذیری دانشگاهی: جامعه‌پذیری اولیه

این مرحله، مرحله ثبت نام و ورود به دانشگاه است. مؤلفه‌های جامعه‌پذیری دانشگاهی از ۱۰ گویه تشکیل شده است: (۱) معرفی مناسب رشته‌های تحصیلی و اساتید هر یک از دپارتمان‌ها؛ (۲) معرفی ویژگی‌های منحصربه‌فرد این دانشگاه جهت تحصیل و زندگی؛ (۳) معرفی نحوه پذیرش و ثبت نام در دانشگاه آنلاین، الکترونیکی و اینترنتی، حضوری و...؛ (۴) استانداردها و معیارهای خاص دانشگاه در پذیرش دانشجو؛ (۵) ارائه اطلاعات در زمینه امکانات ورزشی؛ (۶) ارائه اطلاعات در زمینه امکانات خوابگاهی؛ (۷) ارائه اطلاعات در زمینه انواع وام‌ها و کمک‌های مالی؛ (۸) ارائه اطلاعات در زمینه شهریه و هزینه‌ها؛ (۹) ارائه اطلاعات در زمینه امکانات فرهنگی و انواع برنامه‌های فرهنگی دانشگاه؛ و (۱۰) ارائه اطلاعات در زمینه رتبه دانشگاه در مقایسه با دانشگاه‌های داخل و خارج.

۴-۲. جامعه‌پذیری آموزشی (تجربه کلاس درس)

این مؤلفه از ۱۰ گویه تشکیل شده است که به برخی از آنها اشاره می‌شود: (۱) رعایت استانداردهای حرفه‌ای در تدریس محتوای برنامه درسی؛ (۲) رعایت نظم توسط اساتید در طول دوره کلاس‌ها (حضور به موقع سر کلاس و...؛ (۳) تدریس کامل سرفصل‌ها و برنامه درسی در طول دوره تحصیلی توسط اساتید؛ و (۴) ارتباطات علمی استاد و دانشجویان در جهت تربیت بهتر دانشجویان.

۴-۳. جامعه‌پذیری محیطی (تعامل با دوستان دانشگاهی)

این مؤلفه از ۱۱ گویه تشکیل شده است که به برخی از آنها اشاره می‌شود: (۱) همکلاسی بودن؛ (۲) هم‌دانشگاهی بودن بدون توجه به جنسیت خاص (مرد یا زن)؛ (۳) هم‌خوابگاهی بودن؛ (۴) حس ملیت مشترک (ایرانی بودن)؛ (۵) قومیت مشترک؛ و (۶) زبان مشترک؛ و مواردی از این دست.

۴-۴. جامعه‌پذیری متأثر از مشغولیت دانشجویی (نقش دانشگاه در تربیت دانشجو)

این مؤلفه از ۱۶ گویه تشکیل شده است که به برخی از آنها اشاره می‌شود: (۱) فراهم‌سازی توانمندی‌ها برای اشتغال بعد از فارغ‌التحصیلی؛ (۲) فرصت کار دانشجویی برای آشنایی با فضای کار؛ (۳) اعتقاد به برابری جنسیتی در مسائل زندگی؛ (۴) ایده‌یابی برای حل مسائل خود و جامعه.

۴-۵. جامعه‌پذیری هنجاری و اخلاقی در دانشگاه

این مؤلفه از ۸ گویه تشکیل شده است که به برخی از آنها اشاره می‌شود: (۱) علم‌آموزی؛ (۲) آموزش هنجارهای دانشگاهی؛ (۳) کسب مهارت‌های زندگی؛ (۴) آموزش مسئولیت‌پذیری اجتماعی و از این قبیل تشکیل شده است.

پرسشنامه سلامت روان محقق ساخته مشتمل بر ۱۱ گویه از جمله داشتن احساس مثبت به زندگی، توان دوست داشتن اطرافیان، نیاز به دوست داشته‌شدن از سوی اطرافیان و از این قبیل است. پرسشنامه محقق ساخته امید به آینده مشتمل بر ۶ گویه شامل آینده شغلی، رسیدن به اهداف اقتصادی در زندگی شخصی، دستیابی به موفقیت‌های علمی، امکان کسب جایگاه اجتماعی، توانایی مقابله با مسائل خانوادگی در زندگی و حل آنها و احساس مفید بودن در جامعه طراحی گردید.

نتایج ضریب آلفای کرونباخ (ضریب پایایی) و تحلیل عاملی تأییدی پرسشنامه‌ها تحقیق در جدول شماره (۱) ارائه شده است.

مطالعات میان‌رشته‌ای در علوم انسانی

۶۸

دوره ۱۲، شماره ۱
بهار ۱۳۹۹
پیاپی ۴۵

جدول شماره (۱). نتایج پایایی و تحلیل عاملی تأییدی (مدل اندازه‌گیری) مقیاس‌های تحقیق

متغیر	تعداد گویه	پایایی	χ^2/DF	RMSEA	GFI	CFI	NFI
جامعه‌پذیری اولیه جامعه‌پذیری آموزشی جامعه‌پذیری محیطی جامعه‌پذیری متأثر از مشغولیت دانشجویی جامعه‌پذیری هنجاری و اخلاقی دانشگاه	۱۰	۰/۸۶۵	۳/۸۶۹	۰/۰۸۷	۰/۹۳۸	۰/۹۳۶	۰/۹۱۷
	۱۰	۰/۸۸۹	۲/۸۷۶	۰/۰۶۸	۰/۹۴۷	۰/۹۶۰	۰/۹۳۹
	۱۱	۰/۸۲۴	۲/۹۷۵	۰/۰۷۶	۰/۸۶۴	۰/۹۱۰	۰/۸۸۹
	۲۰	۰/۹۵۶	۳/۶۸۶	۰/۰۸۴	۰/۸۴۹	۰/۹۱۳	۰/۸۸۴
۱۰	۰/۹۴۵	۳/۱۲۷	۰/۰۷۵	۰/۹۴۷	۰/۹۶۹	۰/۹۵۵	
جامعه‌پذیری دانشگاهی	۶۱	مرتب اول	۰/۹۵۶	۲/۲۲۵	۰/۰۵۷	۰/۸۴۵	۰/۷۵۲
		مرتب دوم	-	۲/۲۰۱	۰/۰۵۶	۰/۸۳۴	۰/۸۵۴
سلامت روان	۱۱	۰/۸۸۸	۳/۵۶۰	۰/۰۸۱	۰/۹۱۶	۰/۹۲۱	۰/۹۰۲
امید به آینده	۶	۰/۹۲۰	۳/۷۸۷	۰/۰۷۶	۰/۹۷۹	۰/۹۸۸	۰/۹۸۳
حد مطلوب		> ۰/۷۰	< ۴	< ۰/۰۸	>= ۰/۹۰	>= ۰/۹۰	>= ۰/۹۰
نتیجه		تائید	تائید	تائید	تائید	تائید	تائید

جدول شماره (۱) نشان می‌دهد که میزان آلفای کرونباخ برای مقیاس جامعه‌پذیری دانشگاهی، ۰/۹۵۶، مقیاس سلامت روان ۰/۸۸۸، و مقیاس امید به آینده ۰/۹۲۰ است که در سطح قابل قبولی می‌باشد. نتایج تحلیل عاملی تأییدی متغیر جامعه‌پذیری دانشگاهی (مدل

اندازه‌گیری مرتبه اول و دوم)، سلامت روان و امید به آینده در جدول شماره (۱) نشان می‌دهد که میزان شاخص نسبت مجذور خی دو به درجه آزادی (x^2/df) کمتر از ۴، و همچنین CFI و IFI و TLI و GFI با مقادیری در حدود ۰/۹ و RMSEA با مقدار عددی ۰/۰۸ بوده است. از این رو، مدل اندازه‌گیری تدوین‌شده مقیاس جامعه‌پذیری دانشگاهی، سلامت روان و امید به آینده توسط داده‌های پژوهش در سطح مناسبی منطبق با نظریه‌ها در سطح نمونه مورد حمایت واقع شده است و با توجه به شاخص‌های برازش و ضرایب آلفای کرونباخ گزارش‌شده، ابزار گردآوری داده‌ها دارای ویژگی‌های فنی (روایی سازه و پایایی ترکیبی) برای تبیین مقیاس جامعه‌پذیری دانشگاهی مناسب محسوب می‌شود.

تحلیل توصیفی داده‌ها با شاخص‌های آمار توصیفی نظیر فراوانی، میانگین و انحراف استاندارد و تحلیل‌های استنباطی از آزمون‌های پارامتری از قبیل آزمون همبستگی پیرسون، رگرسیون، آزمون T گروه‌های مستقل، شاخص‌های برازش مدل معادلات ساختاری، روش رویکرد مبتنی بر کوواریانس انجام گرفت. این رویکرد به برآورد ضرایب مسیرها، بارهای عاملی و با روش حداقل رسانی تفاوت بین ماتریس کوواریانس مبتنی بر نمونه و ماتریس کوواریانس مبتنی بر مدل می‌پردازد. برای انجام داده‌پردازی از نرم‌افزار AMOS و SPSS-22 بهره گرفته شد.

۶. یافته‌ها

تحلیل ویژگی‌های جمعیت شناختی اعضای نمونه نشان داد که از ۳۸۴ دانشجوی مورد بررسی، ۵۶/۸ درصد زن، ۴۴/۸ درصد مشغول به تحصیل در رشته‌های علوم انسانی، ۷۲/۱ درصد بیکار؛ ۷۵/۵ درصد استفاده از خانواده جهت تأمین و مخارج دانشگاه، ۳۵/۹ درصد سکونت در منزل پدری و دارای میانگین سنی حدوداً ۲۴ سال می‌باشند.

در جدول شماره (۲) توزیع میانگین و نتایج آزمون نرمال متغیرهای تحقیق ارائه شده است.

جدول شماره (۲). شاخص‌های توصیفی و نتایج آزمون نرمال متغیرهای پژوهش

متغیر	خرده مؤلفه	شاخص‌های توصیفی		آزمون نرمال (آزمون K-S)	
		میانگین	انحراف معیار	آماره آزمون	سطح معنی‌داری
معمده‌پذیری دانشجویی	جامعه‌پذیری اولیه	۲/۲۵	۰/۹۴	۰/۹۲۵	۰/۱۳۵
	جامعه‌پذیری آموزشی	۳/۳۵	۰/۷۹	۱/۱۰۳	۰/۱۲۱
	جامعه‌پذیری محیطی	۲/۸۴	۰/۸۹	۰/۷۳۷	۰/۲۰۳
	جامعه‌پذیری متأثر از مشغولیت دانشجویی	۲/۶۸	۰/۸۵	۰/۶۳۳	۰/۶۳۳
	جامعه‌پذیری هنجاری و اخلاقی دانشگاه	۳/۹۱	۰/۹۹	۰/۹۷۴	۰/۱۴۹
	جامعه‌پذیری دانشگاهی	۲/۹۹	۰/۶۶	۰/۹۴	۰/۱۵۲
	سلامت روان	۳/۲۸	۰/۸۹	۱/۰۲۴	۰/۱۴۲
	امید به آینده	۲/۸۱	۱/۳۲	۰/۸۷۴	۰/۱۶۸

نتایج جدول شماره (۲) به توصیف ابعاد پنج‌گانه پرسشنامه جامعه‌پذیری دانشگاهی می‌پردازد که بالاترین میانگین مربوط به بعد جامعه‌پذیری هنجاری و اخلاقی دانشگاه است و به‌طور کلی میزان جامعه‌پذیری دانشگاهی برابر با ۲/۹۹ است که در سطح مطلوب عدد ۳ قرار دارد. همچنین، توزیع میانگین امید به آینده از دیدگاه دانشجویان نمونه پژوهش نشان می‌دهد که میانگین متغیر امید به آینده برابر مقدار ۲/۸۱ است که این میزان بالاتر از سطح متوسط عدد ۲/۵ می‌باشد. بنابراین، دانشجویان موردبررسی از نظر ترسیم آینده شغلی روشن، سعی در جهت رسیدن به اهداف، دستیابی به موفقیت‌های علمی، امکان کسب جایگاه اجتماعی، توانایی مقابله با مسائل و مشکلات زندگی و حل آنها، و همچنین احساس مفیدبودن در جامعه بالاتر از حدّ متوسط قرار گرفته‌اند. به همین ترتیب، میانگین متغیر سلامت روان از دیدگاه دانشجویان برابر مقدار ۳/۲۸ است که این میزان بالاتر از سطح متوسط عدد ۳ است و بر اساس این شاخص دانشجویان موردبررسی از نظر داشتن احساس مثبت، دوست داشتن دیگران، مواجهه با تغییرات زندگی، نوع واکنش در برابر تلخی زندگی دانشجویی، جسارت در شروع کارهای جدید، دنبال راهکارهای متفاوت در حل مسائل، و نوع نگاه به خطای انسان در سطح مطلوب قرار دارند. همچنین، جدول شماره (۲) نشان می‌دهد خطای آزمون نرمال کلیه متغیرها و ابعاد تحقیق بزرگ‌تر از سطح معناداری ۰/۰۵ می‌باشند؛ بنابراین، با اطمینان ۹۵ درصد، توزیع این متغیرها نرمال بوده و مجاز به استفاده از آزمون‌های پارامتری هستیم.

قبل از تحلیل فرضیه اصلی تحقیق لازم است که نتایج آزمون ضریب همبستگی پیرسون بین متغیرها و ابعاد آنها بررسی شود که در جدول شماره (۳) به آن پرداخته می شود.

جدول شماره (۳): نتایج آزمون ضریب همبستگی پیرسون بین متغیرهای تحقیق

جامعه پذیری دانشگاهی					متغیر	
جامعه پذیری دانشگاهی	جامعه پذیری هنجاری و اخلاقی دانشگاه	جامعه پذیری متأثر از مشغولیت دانشجویی	جامعه پذیری محیطی	جامعه پذیری آموزشی	جامعه پذیری اولیه	خرده مؤلفه
*.۰/۳۴۷	*.۰/۲۰۶	*.۰/۳۱۶	*.۰/۲۶۱	*.۰/۳۰۲	*.۰/۲۰۴	سلامت روان
*.۰/۳۲۱	*.۰/۲۲۴	*.۰/۳۵۴	*.۰/۱۴۸	*.۰/۲۴۹	*.۰/۲۱۰	امید به آینده

* <math>p < 0.001</math>

جدول شماره (۳) نشان می دهد کلیه ابعاد سلامت روان و امید به آینده دارای رابطه مثبت و معنادار در سطح ۱ درصد با جامعه پذیری دانشگاهی می باشد. از بین ابعاد جامعه پذیری دانشگاهی، همبستگی بعد نقش دانشگاه در تربیت دانشجو با سلامت روان به میزان ۰/۳۱۶ و نیز با امید به آینده به میزان ۰/۳۵۴ است که این روابط در سطح ۱ درصد مثبت و معنادار و نسبت به سایر ابعاد جامعه پذیری دانشگاهی بالاتر است. همچنین همبستگی بین جامعه پذیری دانشگاهی با سلامت روان برابر با ۰/۳۴۷ و با امید به آینده ۰/۳۲۱ بوده است که این رابطه در سطح ۱ درصد مثبت معنادار بوده است.

فرضیه اصلی تحقیق این بود که امید به آینده به عنوان یک متغیر میانجی، رابطه بین سلامت روان و جامعه پذیری دانشگاهی دانشجویان را تحت تأثیر قرار می دهد. برای تحلیل فرضیه فوق از روش مدل معادلات ساختاری استفاده می شود که نتایج به ترتیب در نمودار و جدول های به صورت زیر ارائه می شود. جدول شماره (۴) نتایج تحلیل معادلات ساختاری تحقیق و شاخص های ارزندگی مدل را نشان می دهد. لازم به یادآوری است که مدل نهایی پس از اصلاح و ارتباط بین خطاها و مینیمم آنها و استفاده از روش خودگردان سازی^۱ به دست آمده است.

1. Bootstrapping

جدول شماره (۴). نتایج تحلیل مدل ساختاری تأثیر سلامت روان بر جامعه‌پذیری دانشگاهی با نقش میانجی‌گری

امید به آینده

نوع مدل	X ² /df	RMSEA	GFI	CFI	NFI
اثر کل	۲/۸۴۷	۰/۰۷۶	۰/۹۱۰	۰/۹۰۳	۰/۹۳۲
مستقیم	۲/۶۷۵	۰/۰۷۷	۰/۹۱۳	۰/۹۱۷	۰/۹۲۷
میانجی	۲/۹۸۷	۰/۰۷۵	۰/۹۰۹	۰/۹۱۵	۰/۹۲۳

*مدل نهایی به روش Bootstrapping برازش شده است

جدول شماره (۴) نشان می‌دهد که در هر سه مدل برازش شده پس از اصلاح، شاخص نسبت مجذور خی به درجه آزادی (χ^2/df) برای کلیه متغیرهای در حد مطلوب و کمتر از میزان ۴ و یک معیار ثابت برای مدل و قابل قبول است (هومن، ۱۳۹۳). مقدار شاخص جذر برآورد واریانس خطای تقریب (RMSEA) برای کلیه متغیرهای تحقیق کمتر از سطح مطلوب ۰/۰۸ است. برای مدل‌هایی که دارای برازندگی خیلی خوب هستند مساوی یا کمتر از ۰/۰۵ است. مقادیر بالای ۰/۰۵ تا ۰/۰۸ نیز نشان‌دهنده خطای معقول در جامعه است (براونی و کادوک، ۱۹۹۳، به نقل از هومن، ۱۳۸۴)، که در مقاله حاضر، نشان‌دهنده برازش مناسب مدل است. به همین ترتیب، مقادیر اندازه‌های برازندگی شاخص نیکویی برازش (GFI)، شاخص برازش تطبیقی (CFI)، و شاخص برازش بهنجار بنتلر-بونت (NFI)، در حدود ۰/۹۰ و بزرگ‌تر از میزان مطلوب ۰/۹۰ بوده که مقادیری مناسب و مطلوب محسوب می‌شوند. از این رو، مدل ساختاری برازش شده برای متغیرهای تحقیق، توسط داده‌های پژوهش در سطح مناسبی از نظریه‌ها انجام شده و برای تبیین متغیرها مدلی مناسب محسوب می‌شود. بنابراین، متغیرهای به‌کار گرفته در تحقیق، قدرت تبیین‌کنندگی موردنظر را برای مدل موردنظر داشته‌اند و با توجه به مشخصه‌های برازندگی، ابزار گردآوری داده‌ها دارای ویژگی‌های فنی (قابلیت اعتماد و اعتبار) در سطح بسیار خوبی می‌باشد.

شکل شماره (۱) بار عاملی (ضرایب مسیر) کلیه اجزای رابطه سلامت روان و جامعه‌پذیری دانشگاهی با میانجی امید به آینده در حالت تخمین استاندارد نشان می‌دهد.

در شکل شماره (۱) مشاهده می‌شود که بار عاملی رابطه سلامت روان با جامعه‌پذیری دانشگاهی و ابعاد آن بزرگ‌تر از مقدار ۰/۶ است که نشان می‌دهد قدرت رابطه سلامت روان با

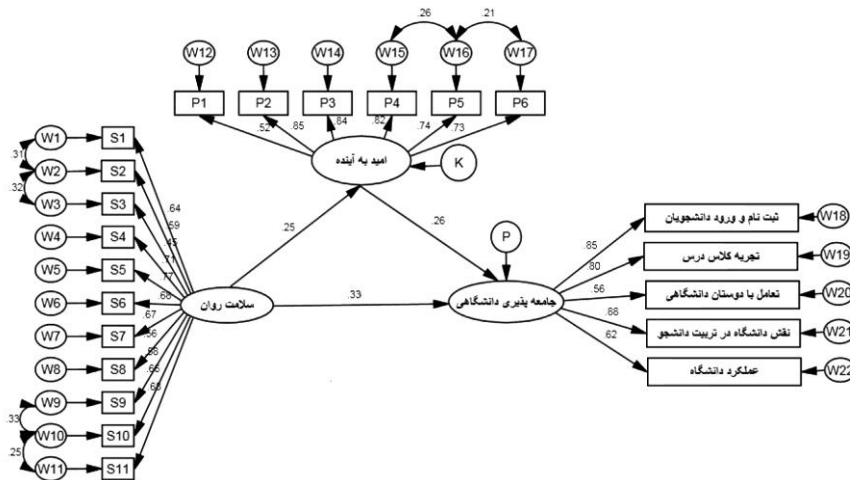
مطالعات میان‌رشته‌ای در علوم انسانی

۷۲

دوره ۱۲، شماره ۱
بهار ۱۳۹۹
پیاپی ۴۵

جامعه‌پذیری دانشگاهی و ابعاد آن قابل قبول و خیلی مطلوب است. بنابراین، روابط موجود بین سلامت روان با جامعه‌پذیری دانشگاهی و ابعاد آن در مدل پژوهش معنادار است. همچنین، در شکل شماره (۱) با مقایسهٔ دوبه‌دوی ضرایب مسیر بین سه متغیر اصلی مشاهده می‌شود که ضریب مسیر بین سلامت روان با جامعه‌پذیری دانشگاهی با میزان $0/33$ در مقایسه با بقیه ضرایب به‌نحو بارزی اثر بیشتری دارد. در جدول شماره (۵) آثار ضرایب مستقیم و غیرمستقیم و کل رابطهٔ سلامت روان با جامعه‌پذیری دانشگاهی با میانجی‌گری امید به آینده بر اساس شکل شماره (۱) ارائه شده است.

شکل شماره (۲). مدل ساختاری رابطه سلامت روان و جامعه‌پذیری دانشگاهی با میانجی‌گری امید به آینده در حالت تخمین استاندارد

جدول شماره (۵). نتایج اثرات ضرایب (مستقیم، غیرمستقیم و کل) تأثیر سلامت روان بر جامعه‌پذیری دانشگاهی با میانجی‌گری امید به آینده

مسیر	اثر مستقیم (Sig.)	اثر غیرمستقیم (Sig.)	اثر کل (Sig.)	نتیجه میانجی	واریانس تبیین شده
سلامت روان - جامعه‌پذیری دانشگاهی	$0/331(0/000)$	$0/263(0/000)$	$0/594(0/000***)$	اثر نسبی	$0/241$

در جدول شماره (۵) مشاهده می‌شود که به‌طور هم‌زمان اثر مستقیم سلامت روان بر جامعه‌پذیری دانشگاهی دانشجویان با مقدار $0/331$ و خطای آزمون کمتر از $0/05$ معنادار بوده است؛ بنابراین، اثر سلامت روان بر جامعه‌پذیری دانشگاهی دانشجویان مثبت و تأثیرگذار است. همچنین، میزان اثر غیرمستقیم سلامت روان (در حضور میانجی امید به آینده) بر جامعه‌پذیری دانشگاهی دانشجویان $0/263$ و با کمتر از $0/05$ است؛ بنابراین، به‌طور غیرمستقیم، سلامت روان دارای اثر معنادار و مثبتی روی جامعه‌پذیری دانشگاهی دانشجویان است. همچنین جدول شماره (۵) نشان می‌دهد که میزان اثر کل سلامت روان بر جامعه‌پذیری دانشگاهی دانشجویان برابر $0/594$ با مقدار خطای آزمون کمتر از $0/01$ است. بنابراین، اثر میانجی امید به آینده به میزان $0/263$ واحد به اثر رابطه بین علی سلامت روان و جامعه‌پذیری دانشگاهی دانشجویان می‌افزاید. حال با توجه به معنادار بودن اثر مستقیم و غیرمستقیم سلامت روان بر جامعه‌پذیری دانشگاهی دانشجویان با استفاده از روش تحلیل بارون و کنی نتیجه گرفته می‌شود که اثر امید به آینده روی رابطه سلامت روان بر جامعه‌پذیری دانشگاهی دانشجویان، نسبی^۱ (میانجی‌گری تفکیکی/جزئی) است؛ همچنین، میزان واریانس تبیین‌شده متغیر میانجی روی این رابطه برابر با $24/1$ درصد بوده که مقدار قابل ملاحظه و معناداری است.

۷. بحث و نتیجه‌گیری

این مقاله باهدف تعیین نقش میانجی‌گری امید به آینده در رابطه بین سلامت روان و جامعه‌پذیری دانشگاهی در بین دانشجویان دانشگاه‌های ایلام به انجام رسید. یافته‌های توصیفی نشان داد که بالاترین میانگین از بین ابعاد پنج‌گانه جامعه‌پذیری مربوط به بعد عملکرد دانشگاه بوده و به‌طورکلی میزان جامعه‌پذیری دانشگاهی در سطح متوسط قرار دارد. همچنین، توزیع میانگین امید به آینده و سلامت روان در بین دانشجویان بالاتر از سطح متوسط بوده است.

نتایج آزمون همبستگی پیرسون نشان داد که بین سلامت روان و جامعه‌پذیری دانشگاهی رابطه مثبت وجود دارد. این یافته با نتایج پژوهش‌های ژائو و همکاران (۲۰۱۵) همخوانی دارد که نشان دادند بین عوامل خانوادگی، اجتماعی و بهداشت روانی رابطه وجود دارد. در تفسیر این یافته می‌توان گفت

از آنجایی که بخش زیادی از جامعه‌پذیری افراد در اثر تعامل و ارتباط با دیگران به وقوع می‌پیوندد، بنابراین، سلامت روان - که در بردارنده مؤلفه‌هایی چون توانایی کنار آمدن با دیگران، توانایی برقراری ارتباط با آنها، داشتن احساس مثبت، دوست داشتن دیگران، مواجهه با تغییرات زندگی، نوع واکنش در برابر تلخی زندگی دانشجویی، توانایی پیدا کردن راهکارهای جدید در مواجهه با مشکلات زندگی و از این قبیل است - تا حد زیادی می‌تواند زمینه را برای قرار گرفتن دانشجو در نقش یک عضو مؤثر جامعه که برخوردار از مؤلفه‌های جامعه‌پذیری دانشجویی باشد فراهم کند.

همچنین مطابق با یافته‌های این مطالعه، رابطه مثبتی بین کنش متقابل روزانه و وضعیت فیزیکی و روحی افراد وجود دارد. بدین معنی که هرچه بر میزان کنش متقابل اجتماعی افزوده شود، احساسات افسردگی کاهش می‌یابد. در تبیین این فرضیه می‌توان گفت افرادی که از عضویت گروهی، حمایت عاطفی، ابزاری و اطلاعاتی و تراکم بالای شبکه اجتماع شخصی خود در محیط‌های آموزشی برخوردارند دارای سلامت روانی بالاتری هستند. همچنین طبق نظریه دورکیم، هر چه احساس نزدیکی و پیوند فرد با گروهش (برای مثال در محیط دانشگاه) قوی‌تر باشد، احتمال به خطر افتادن سلامتی فرد کاهش می‌یابد. دورکیم پریشانی روانی را به فقدان همبستگی اجتماعی نسبت می‌دهد.

همچنین، همبستگی بین امید به آینده با جامعه‌پذیری دانشگاهی در بین دانشجویان مورد بررسی مثبت بوده است. به همین ترتیب، بین امید به آینده با متغیر میانجی این پژوهش، یعنی سلامت روان، در بین دانشجویان رابطه مثبت وجود دارد. این یافته با نتایج پژوهش‌های فردریکسون (۲۰۰۹)، فوبر و کرسٹیکز (۲۰۰۸) همخوانی دارد. در تبیین این یافته می‌توان گفت که هرچقدر امید به آینده در دانشجویان قوی‌تر باشد آینده شغلی بهتری را برای خود ترسیم می‌کنند، برای دستیابی به اهداف خود برنامه‌ریزی می‌کنند، برای موفقیت‌های علمی تلاش می‌کنند و همچنین احساس مفیدبودن در جامعه را دارند که این خود سبب می‌شود به‌طور جدی نسبت به فراگیری هنجارهای اجتماعی، علمی و فنی در دانشگاه تلاش کنند و روابط بهینه خود با دوستان، اساتید و سایر اجزای دانشگاه را حفظ کنند و به هر طریقی به جست‌وجوی جامعه‌پذیری بروند. هرچقدر جامعه‌پذیری دانشگاهی از سوی دانشجویان بیشتر باشد، میزان امیدواری آنان نیز بیشتر است. نتایج به‌دست آمده، یافته‌های فردریکسون (۲۰۰۹)، فوبر و کرسٹیکز (۲۰۰۸) را در مبنی بر اینکه افراد

به‌عنوان سرمایه‌های آتی و تحصیل‌کردهٔ جامعه امری بسیار مهم تلقی می‌شود. بنابراین، برنامه‌ریزی در جهت افزایش جامعه‌پذیری دانشگاهی در بین دانشجویان دانشگاه‌های ایلام در بالابردن میزان امید به آینده

نتایج مدل ساختاری در بررسی اثر امید به آینده به‌عنوان میانجی در رابطهٔ بین سلامت روان و جامعه‌پذیری نشان داد که شاخص‌های برازش تطبیقی، مطلق و مقتصد این مدل در سطح مناسبی قرار دارند و نشان می‌دهد که مدل فرضی پیشنهادی با مدل مشاهدات شبیه است و این مدل توسط داده‌های پژوهش در سطح مناسبی حمایت شده است. بنابراین، متغیرهای به‌کار گرفته در تحقیق قدرت تبیین‌کنندگی لازم را برای مدل موردنظر داشته‌اند. نتایج آزمون ضرایب مدل ساختاری نشان داد که به‌طور هم‌زمان اثر مستقیم سلامت روان بر جامعه‌پذیری دانشگاهی دانشجویان با مقدار $0/331$ معنادار است. همچنین، میزان اثر غیرمستقیم سلامت روان (در حضور میانجی امید به آینده) بر جامعه‌پذیری دانشگاهی دانشجویان $0/263$ نیز معنادار بوده است. بنابراین، به‌طور غیرمستقیم، سلامت روان اثر معنادار و مثبتی بر جامعه‌پذیری دانشگاهی دانشجویان دارد؛ به‌طوری‌که، میزان اثر کل سلامت روان بر جامعه‌پذیری دانشگاهی دانشجویان برابر $0/594$ بوده است. بنابراین، اثر میانجی امید به آینده به میزان $0/263$ واحد به اثر رابطهٔ بین علی سلامت روان و جامعه‌پذیری دانشگاهی دانشجویان می‌افزاید. حال با توجه به معناداربودن اثر مستقیم و غیرمستقیم سلامت روان بر جامعه‌پذیری دانشگاهی دانشجویان با استفاده از روش تحلیل بارون و کنی (۱۹۸۶) نتیجه می‌شود که اثر امید به آینده بر رابطهٔ سلامت روان و بر جامعه‌پذیری دانشگاهی دانشجویان نسبی است. همچنین، میزان واریانس تبیین‌شدهٔ متغیر میانجی امید به آینده بر رابطهٔ سلامت روان بر جامعه‌پذیری دانشگاهی برابر با $24/1$ درصد بوده که مقدار قابل‌ملاحظه و معناداری است. در تفسیر این یافته می‌توان گفت هرچند سلامت روان عاملی مهم در جامعه‌پذیری دانشجویان است، اما امید به زندگی می‌تواند رابطهٔ این دو متغیر را تقویت نماید؛ این در حالی است که نقش سلامت روان در جامعه‌پذیری دانشجویی بسیار پررنگ‌تر از امید به زندگی است. با توجه به یافته‌های این مقاله، کیفیت داشتن سلامت روان و امید به آینده باعث افزایش جامعه‌پذیری دانشگاهی دانشجویان شده و مدل ارائه‌شده نیز پذیرفته می‌شود. یافته‌ها بر نقش امید به آینده جهت تقویت جامعه‌پذیری دانشگاهی در بین دانشجویان تأکید دارد.

یافته‌های پژوهشی به‌دست آمده مؤید همبستگی بین سلامت روان و جامعه‌پذیری دانشگاهی، امید به آینده و جامعه‌پذیری دانشگاهی و نیز نقش میانجی‌گری سلامت روان و جامعه‌پذیری دانشگاهی می‌باشند. چنین روابطی بر نظریه دیالکتیک منش و میدان بورديو صحه می‌گذارد.

«نظریه عمل [کنش] در پرتو دیالکتیک منش [عادت‌واره] و میدان شکل می‌گیرد. زیرا عمل تابع ویژگی‌های کنشگر در تعامل با نیروی یک میدان خاص است. اما سرنوشت این دیالکتیک را وزن نیروهای درگیر در آن، یعنی نوع منش و نوع میدان، تعیین می‌کند؛ به‌نحوی که گستره آن از اعمال کاملاً ساخت‌یافته تا اعمال کاملاً ساخت‌دهنده را پوشش می‌دهد. خصیصه‌ای که در اینجا موجبات انعطاف نظری و بازتابی بودن نظریه عمل را فراهم می‌سازد، همانا موقعیت‌مندی مفاهیم منش و میدان است. موقعیت‌مندی، این مفاهیم را از جهان انتزاعی به جهان انضمامی فرو می‌آورد. به‌بیان‌دیگر، موقعیت حلقه واسطه میان منش و میدان است و با توسل به آن این مفاهیم شکل می‌گیرند. از یک‌سو، موقعیت‌مندی منش در خصوصیت اکتسابی آن نمود می‌یابد و با توجه به فرایند جامعه‌پذیری به تکرار منش می‌انجامد؛ از سوی دیگر، میدان نیز با توجه به موقعیت تعریف می‌شود و شبکه موقعیت‌های متفاوت آن را می‌سازند. با این توصیف که هر موقعیت وابسته به سرمایه‌هایی است که در میدان‌های مختلف از اهمیت متفاوت برخوردارند. این‌گونه است که میدان نیز تکثر می‌یابد و میدان‌های اجتماعی مختلف از جمله میدان طبقات اجتماعی، میدان قدرت، میدان روشنفکری و میدان تولید فرهنگی شکل می‌گیرند. با این رویکرد، تمایز به‌عنوان مهم‌ترین ویژگی مدرنیته، هم در منش تجلی می‌یابد و هم در میدان» (جمشیدی‌ها و پرستش، ۱۳۸۶).

میدان دانشگاه شامل خرده میدان‌های مختلفی نظیر خوابگاه، انجمن‌ها و تشکل‌های مختلف دانشجویی می‌باشد. هرکدام از این خرده میدان‌ها در ارتباط با میدان علم (دانشگاه) قرار دارند. در این میدان میزان منازعه برای تصاحب سرمایه‌های مختلف به تکوین منش‌های مختلفی منجر خواهد شد. سلامت روان برآیند تلاش کنشگرانی است که بیشترین تلاش را برای تصاحب سرمایه فرهنگی از خود نشان داده‌اند. از آنجاکه بین میدان‌ها و خرده میدان‌ها و عناصر آن‌ها روابط دیالکتیکی حاکم است و این روابط نوع کنش افراد را نیز معین می‌نمایند، منش (عادت‌واره) سلامت روان باعث تکوین منش (عادت‌واره) امید به آینده خواهد گشت. هر قدر سلامت روان افراد بیشتر باشد نگاه آنان به آینده روشن‌تر خواهد بود. این یافته با ادعای گستل در خصوص رابطه سلامت روان و امید به آینده،

همخوانی دارد و با نظریه اسنایدر نیز همسو است. اسنایدر معتقد است سه سازه اصلی امید، هدف، گذرگاه و عامل است. هدف‌ها نتایج مطلوبی هستند که برای رسیدن به آن‌ها تلاش می‌کنیم؛ گذرگاه‌ها راه رسیدن به هدف هستند؛ و عوامل، انگیزه‌های لازم برای رسیدن به اهداف‌اند. تمامی موارد یادشده به مناسبات بین میدان، منش و سرمایه مربوط می‌شود.

جامعه‌پذیری دانشگاهی برابند موقعیت‌مندی منش در میدان علم است. بی‌شک، سلامت روان و نوع ترجیحات دانشجویان نسبت به آینده، تعیین‌کننده موقعیت مناسب یا نامناسب منش برای جذب یا رد هنجارهای دانشگاهی خواهد بود. و در این حالت شاهد تکوین یا فرسایش جامعه‌پذیری دانشگاهی خواهیم بود.

پیشنهاد می‌شود اجرای کارگاه‌ها و کلاس‌های آموزشی رایگان از قبیل مهارت‌های فردی کنترل استرس و اضطراب و خودشناسی ویژه دانشجویان در دانشگاه‌های ایلام در جهت بهبود سلامت روانی آنان اجرا شود. با توجه به رابطه معنی‌دای که بین امید به آینده و جامعه‌پذیری دانشگاهی با سلامت روانی دانشجویان وجود دارد و نظر به بالابودن این دو متغیر در دانشجویان، می‌توان در پژوهش‌های آتی متغیر بومی‌گرایی را به‌عنوان متغیر میانجی اجرا نمود. همچنین نتایج این پژوهش دلالت‌هایی را برای ارتقاء سلامت روانی دانشجویان در اختیار مدیران و برنامه‌ریزان قرار می‌دهد تا با کاهش اختلالات روانی از جمله اضطراب و افسردگی که دانشجویان دارای جامعه‌پذیری دانشگاهی در سطح پایین را تهدید می‌کند از طریق ترغیب رفتارهای پشتیبان سلامت روان با استفاده از کارگاه‌های و مشاوره‌های آموزشی مؤثر و به‌روز، موجب تقویت طیف متنوعی از این افراد شد.

منابع

- ابراهیمی، نسرين؛ صباغیان، زهرا؛ و ابوالقاسمی، محمود (۱۳۹۰). بررسی رابطه امید با موفقیت تحصیلی دانشجویان. فصلنامه پژوهش و برنامه ریزی در آموزش عالی، ۲(۶۰)، ۱۶-۱.
- افراسیابی، حسین؛ خوبیاری، فهیمه؛ قدرتی، شفیعه؛ و دشتی‌زاد، سعید (۱۳۹۵). عوامل اجتماعی مرتبط با امید جوانان به آینده مطالعه دانشجویان دانشگاه‌های شهر یزد. مطالعات راهبردی ورزش و جوانان، ۱۵(۲۱)، ۲۰-۱.
- افشاری، الناز؛ زارعی، احمد؛ محمود علیلو؛ و نعمتی، فاطمه (۱۳۹۷). مقایسه راهبردهای مقابله‌ای، شادکامی و امید به آینده در نوجوانان بازمانده از زلزله بم با نوجوانان عادی. مجله روان‌شناسی و روان پزشکی شناخت، ۵(۳)، ۵۲-۳۸.
- امیدزاده، شراره (۱۳۹۴). عوامل اجتماعی مؤثر بر امید به آینده دانشجویان دانشگاه تهران (پایان‌نامه کارشناسی ارشد). دانشکده اقتصاد و حسابداری، دانشگاه الزهرا، تهران، ایران.
- آقایوسفی، علیرضا؛ شقاقی، فرهاد، دهستانی، مهدی؛ و برقی ایرانی، زیبا (۱۳۹۱). ارتباط کیفیت زندگی و سرمایه روان‌شناختی با ادراک بیماری در میان مبتلایان به بیماری ام‌اس. نشریه روانشناسی سلامت، ۱(۱)، ۴۱-۲۹.
- توکلی زاده، جهانشیر؛ و خدادادی، زهره (۱۳۸۹). بررسی سلامت روانی دانشجویان ورودی نیمسال اول تحصیلی ۱۳۸۸-۸۹ دانشگاه علوم پزشکی گناباد. افق دانش (فصلنامه دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی گناباد)، ۱۶(۳)، ۵۱-۴۵.
- جدیدی، هوشنگ؛ و یاراحمدی، یحیی (۱۳۹۱). بررسی رابطه بین سلامت روانی و عملکرد تحصیلی دانشجویان واحدهای دانشگاه آزاد اسلامی منطقه ۱۱ در سال تحصیلی ۸۸-۸۷. مجله بر خط دانش روانشناختی، ۲، ۸۶-۷۷.
- جمشیدیها، غلامرضا؛ و پرستش، شهرام (۱۳۸۶). دیالکتیک منش و میدان در نظریه عمل پی‌یر بوردیو. نامه علوم اجتماعی، ۳۰، ۳۲-۱.
- جهانی‌هاشمی، حسن؛ رحیم‌زاده‌میرمحل، سمیه؛ قافله‌باشی، حسین؛ و ساریچلو، محمدابراهیم (۱۳۸۷). بررسی سلامت روانی دانشجویان سال اول و آخر دانشگاه علوم پزشکی قزوین ۱۳۸۴. مجله دانشگاه علوم پزشکی قزوین، ۱۲(۲)، ۴۹-۴۲.
- حیدری، محمد؛ قدوسی، منصوره؛ ناصح، لادن؛ و علی‌شیخی، رحیم (۱۳۹۴). ارتباط امیدواری و سلامت روان در بیماران مبتلا به سرطان پستان بعد از ماستکتومی. مجله سلامت و مراقبت، ۱۷(۱)، ۴۶-۴۰.
- دادستان، پریخ (۱۳۸۶). جایگاه نظریه‌های تحولی در پیشگیری اختلال‌های روانی. فصلنامه علمی پژوهشی روانشناسی تحولی، ۳(۱۲)، ۳۶۹-۳۶۷.

رضایی، طاهره؛ بیانی، علی‌اصغر؛ و شریعت‌نیا، کاظم (۱۳۹۴). پیش‌بینی سلامت روان بر اساس متغیرهای عزت نفس، رضایت از زندگی و امید در دانشجویان. فصلنامه آموزش. بهداشت و ارتقای سلامت، ۳(۳)، ۲۴۲-۲۵۲.

سلطانی، رضا؛ کافی، سیدموسی؛ صالحی، ایرج؛ کارشکی، حسین؛ و رضایی، سجاد (۱۳۸۹). بررسی کیفیت زندگی دانشجویان دانشگاه گیلان. مجله دانشگاه علوم پزشکی گیلان، ۷۵، ۳۵-۲۵.

صادقی، رؤیا؛ زارعی‌پور، مرادعلی؛ اکبری، حسین؛ و خان‌بیگی، محمد (۱۳۹۰). وضعیت سلامت روان و عوامل مرتبط با آن در زنان مراجعه‌کننده به مراکز بهداشتی درمانی. مجله سلامت و مراقبت، ۱۳(۴)، ۹-۱.

صدادقتی فرد، مجتبی (۱۳۹۱). جامعه‌شناسی: کلیات، مفاهیم، پیشینه (چاپ دوم). تهران: نشر ارسباران.

عبدالرحیمی نوشاد، لیلیا؛ روحی، شبنم؛ و ملکی، آرزو (۱۳۹۷). تأثیر امید درمانی بر ارتقای سلامت روانی سالمندان. فصلنامه آموزش، مشاوره و روان درمانی، ۲۶، ۸۲-۶۹.

عبداللهی آرپناهی، هادی (۱۳۹۵). امید به آینده در بین جوانان (پایان‌نامه کارشناسی ارشد)، دانشگاه علامه طباطبایی، تهران، ایران.

قلعه، رحیمه؛ و علمی، محمود (۱۳۹۸). بررسی عوامل اجتماعی مرتبط با جامعه‌پذیری دینی و سیاسی دانش‌آموزان متوسطه شهر پارس‌آباد. مطالعات جامعه‌شناسی، ۴۵، ۱۲۲-۱۰۵. doi: 10.30495/jss.2020.671679.105-122

قنبریان، مینا؛ پرموز، مهناز؛ و رجب‌زاده، زینب (۱۳۹۵). رابطه بین شادکامی و امید به زندگی در دانشجویان دانشکده علوم پزشکی بهبهان. مجله اصول بهداشت روانی، ۱۸، ۵۵۶-۵۵۳. doi: 10.22038/jfmh.2016.8509

مرجانی، سیده‌ادی (۱۳۹۰). عوامل مؤثر بر درونی‌شدن هنجارهای دانشگاهی و حرفه‌ای در اجتماع علمی ایران (رساله منتشرنشده دکتری). دانشگاه تهران، تهران، ایران.

مرجانی، سیده‌ادی (۱۳۹۶). جامعه‌پذیری دانشگاهی؛ رویکردها و فرایندها. تهران: پژوهشکده مطالعات فرهنگی و اجتماعی و مؤسسه پژوهش و برنامه‌ریزی آموزش عالی وزارت علوم.

منصوری، خلیل (۱۳۸۷). کارکرد امید در زندگی انسان. تهران: پایگاه مرکز فرهنگ و معارف قرآنی.

Abrantes, P. (2013). Opening the black box of socialization: Emotions, practices and (biographical) identities. *International Journal of Sociology and Anthropology*, 5(9), 391-401. doi:10.5897/ijasa2013.0484

Bedetti, G. (2017). Academic socialization: Mentoring new honors students in metadiscourse. *Honors in Practice*, 13, 109-140.

Behar-Horenstein, L. S., Isaac, N., Southwell, C. N., Hudson-Vassell, M. E., Niu, L., Pratto, M. M., Roberts, K. W., Wingfield R. J., Wolfgang, J., Zafar, M. A. (2016). Promoting academic socialization through service learning experiences. *International Journal of Teaching and Learning in Higher Education*, 28(2), 158-167.

- Brim, O. G., & Wheeler, S. (1966). *Socialization after childhood: Two essays*. New York: Wiley.
- Camacho-Thompson, D. E., Gonzales, N. A., & Fuligni, A. J. (2019). Adolescent academic socialization: A within-group comparative analysis among Mexican-origin families. *Journal of Adolescent Research*, 34(4), 411-437. doi: 10.1177%2F0743558418772590
- Enders, J. (2004). Higher education, internationalisation, and the nation-state: Recent developments and challenges to governance theory. *Higher Education*, 47, 361-382. doi: 10.1023/B:HIGH.0000016461.98676.30
- Heuser, B. L. (2007). Academic social cohesion within higher education. *Prospects*, 37(3), 293-303.
- Keating, D. P. (2000). *Developmental health and the wealth of nations: Social, biological, and educational dynamics*. Guilford Press.
- Merton, R. K., Reader, G., & Kendall, P. L. (1957). *The student physician: Introductory studies in the sociology of medical education*. US: Harvard University Press.
- Prince, M., Patel, V., Saxena, S., Maj, M., Maseko, J., Phillips, M. R., & Rahman, A. (2007). No health without mental health. *The Lancet*, 370(9590), 859-877. doi:10.1016/s0140-6736(07)61238-0
- Snyder, C. R., & McCullough, M. E. (2000). A positive psychology field of dreams: "If you build it, they will come....". *Journal of Social and Clinical Psychology*, 19(1), 151-160. doi:10.1521/jscp.2000.19.1.151
- Turkina M. (2017). Career pathways and problems of professional socialization in doctoral supervision. *Pedagogiskt docenturarbete*, 1(3), 1-7.
- Wei, Q., Dilworth-Bart, J. E., Miller, K. E., & Liesen, C. A. (2016). Who they are, what they think, and what they do: mothers' school-related identities, academic socialization, and child academic readiness. *Early Child Development and Care*, 188(3), 310-326. doi:10.1080/03004430.2016.1217848
- Weidman, J.C., Twale, D.J., & Stein, E. L. (2001). Socialization of graduate and professional students in higher education: A perilous passage?. *ASHE-ERIC Higher Education Report*, 28(3), Jossey-Bass Higher and Adult Education Series.
- Xue, M., Chao, X., & Kuntz, A. M. (2015). Chinese visiting scholars' academic socialization in US institutions of higher education: a qualitative study. *Asia Pacific Journal of Education*, 35(2), 290-307. doi: 10.1080/02188791.2013.876389